

Tetyana Vasylivna Chrdileli

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

ZNACZNIKI JĘZYKOWE KATEGORII OCENY W DYSKURSIE POLITYCZNYM

LANGUAGE MARKERS OF EVALUATION CATEGORY IN POLITICAL DISCOURSE

Streszczenie:

Cel. Artykuł skupia się na analizowaniu charakterystyk i roli jednostek leksykalnych z elementami ewaluacyjnymi jako najbardziej specyficznych dla wyrażania emocji w dyskursie politycznym. **Metodologia.** Badania przedstawione w tym artykule są przeprowadzane w ramach badań dyskursowych, które pozwalają badać zarówno parametry językowe, jak i pozajęzykowe kategorii oceny na tle szerszego kontekstu społeczno-kulturowego. **Wyniki.** Badania wykazują, że leksemy ewaluacyjne są najważniejsze dla pełnienia funkcji współczesnego angielskiego dyskursu politycznego jako środka manipulacyjnego. Ewaluacja obejmuje całe słownictwo języka dyskursu politycznego i jest uważane przede wszystkim za wyraz stosunku mówcy do tematu mowy. Ocena konotacji pozwala politykom wyrazić swoją postawę wobec różnych wydarzeń, a jednocześnie wpływać na opinię publiczności, zatwierdzając lub potępiając niektóre wydarzenia i/lub sytuacje. Główną warstwą słownictwa mającą na celu wyrażenie ewaluacji w dyskursie politycznym są przymiotniki używane zarówno oddzielnie, jak i w ramach cliché. **Oryginalność.** Wyraźność emocjonalna kategorii oceny została zidentyfikowana jako jedna z cech wyróżniających współczesny dyskurs polityczny. Badania wykazały, że leksykalne jednostki denotujące ewaluację są powszechnie wykorzystywane przez polityków do osiągnięcia swoich celów w zdobywaniu wiarygodności, uwagi, sympatii i zaufania obywateli. **Praktyczna wartość.** Wyniki badań można rozważyć przy opracowywaniu zaleceń dotyczących optymalizacji komunikacji politycznej w ogóle, nauczania na specjalistycznych kursach angielskiej retoryki, studiowania dyskursu politycznego, prowadzenia debaty politycznej i szkolenia studentów w publicznym przemawianiu.

Abstract

Purpose. The article focuses on studying and analyzing the characteristics and role of lexical units with evaluative components as the most specific ones for expressing emotions in political discourse. **Methodology.** The research presented in this article is performed in the frame of discourse studies, which allows investigating both linguistic and extra-linguistic parameters of the evaluation category against the background of a wider socio-cultural context. **Results.** The research shows that evaluation lexemes are the most significant for performing the functions of the modern English political discourse as a means of manipulative influence. Evaluation covers the entire vocabulary of political discourse language and is regarded primarily as an expression of a speaker's attitude to the speech subject. Evaluation connotative component makes it possible for politicians to express

their attitude to different events and simultaneously influence the audience's opinion by approving or condemning certain events and/or situations. The main layer of vocabulary designed to express evaluation in political discourse are adjectives used both separately and as a part of a cliché. **Originality.** Emotional expressiveness of the evaluation category has been identified as one of the distinguishing features in modern political discourse. The research has proved that lexical units denoting evaluation are widely used by politicians to achieve their goals in winning credibility, attention, sympathy and trust of citizens. **Practical value.** The research outcomes can be considered when developing recommendations for optimization of political communication in general, teaching special courses in English rhetoric, studying political discourse, practicing political debate and training students in public speech.

Резюме

Стаття присвячена дослідженню мовних засобів на позначення категорії оцінки у сучасному англomовному політичному дискурсі. Специфіка об'єкта дослідження як засобу мовленнєвого впливу зумовлює його актуальність. Мета цієї роботи полягає у розгляді особливостей і ролі лексичних одиниць з оцінним компонентом як найбільш специфічних для вираження експресії та емоції у політичному дискурсі. Категорія оцінки виділена у якості однієї з відмінних рис політичного дискурсу. Доведено, що оцінне значення є основним компонентом змісту та слугує вирішальним чинником у здійсненні комунікативно-прагматичної мети впливу.

Słowa kluczowe: dyskurs polityczny, kategoria oceny, ocena pozytywna, negatywna ocena, emocjonalny element oceny.

Key words: political discourse, evaluation category, positive evaluation, negative evaluation, emotional component of evaluation.

Ключові слова: політичний дискурс, категорія оцінки, позитивна оцінка, негативна оцінка, емотивний компонент оцінки.

ПОСТАНОВКА НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ. На сучасному етапі розвитку суспільства зростає значення політичної комунікації, оскільки вона має великий вплив на свідомість громадян і формування їх політичних поглядів. Крім того, вирішення багатьох політичних проблем залежить від того, наскільки адекватно ці проблеми будуть інтерпретовані. Аналіз ролі мови в політиці знаходиться в центрі уваги філософів, політологів, психологів, соціологів, лінгвістів, політичних і громадських діячів. Проведене дослідження, яке представлено у рамках цієї статті, виконано у руслі дискурсивних студій, що дозволяє дослідити як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні параметри вираження категорії оцінки на тлі широкого соціокультурного контексту [8]. Як справедливо зауважує В. Е. Чернявська, дискурсивний аналіз починається з проєкції на елементи змістовно-сислової та композиційно-мовної організації тексту психологічних, політичних, національно-культурних, прагматичних та інших факторів [17, с. 90]. Вона визначає дискурс як мовний корелят суспільної практики, людського пізнання і комунікації [17, с. 176].

Політичний дискурс – це явище, з яким ми стикаємося кожного дня. Боротьба за владу є основною темою та рушійним мотивом цієї сфери спілкування. Оскільки ця боротьба реалізується за допомогою мови, а мова є проміжною ланкою між зовнішнім світом та людиною, то існування лінгвістичних досліджень в межах політичної науки стає неминучим.

І тому **актуальними** є вивчення здатності політичного дискурсу здійснювати мовленнєвий вплив через арсенал мовних засобів, що супроводжуються різноманітними оцінними конотаціями, які формують у читача відповідне ідеологічне спрямування. **Актуальність** дослідження політичного дискурсу також продиктована специфікою об'єкта дослідження та зумовлюється орієнтованістю сучасної лінгвістики на вивчення функціональних аспектів мовних одиниць у певному соціальному контексті.

Мета цієї роботи полягає у розгляді особливостей і ролі лексичних одиниць з оцінним компонентом як найбільш специфічних мовних засобів для вираження експресії та емоції в політичному дискурсі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ Й ОБҐРУНТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ. Сучасний розвиток лінгвістики характеризується комплексним підходом до аналізу, застосуванням теоретичних та методологічних засад суміжних дисциплін, адже вчені усе більше спеціалізуються на вивченні питань, які реалізуються на рівні поєднання наукових парадигм. Так, для останніх десятиліть характерним стало інтенсивне вивчення політичної мови, яке привертає увагу не лише політологів та лінгвістів, а й психологів, філософів та ін., які переслідують як суто теоретичні, так і практичні цілі. Багато дослідників, таких як М. В. Гаврилова, В. З. Демьянков, Е. І. Шейгал, Т. ван Дейк, вважають, що політичне мислення, політична діяльність і мовна форма знаходяться в тісному взаємозв'язку, тим самим підкреслюючи, що політичний дискурс є об'єктом міждисциплінарних досліджень [6].

Серед класичних робіт з даної проблематики можна назвати праці Т.А. ван Дейка, Р. Барта, М. Фуко, Ю. Хабермаса, М. В. Ільїна, О. Й. Шейгал, О. М. Баранова, Г. Г. Почепцова. Проте й досі не існує єдиного визначення поняття політичний дискурс.

Є.О.Опаріна вважає, що політичний дискурс – це комплекс мовленнєвих структур у певному лінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань разом з її негативними проявами (наприклад, ухилянням від політичної діяльності, відсутністю політичних переконань та ін.) [12, с. 21].

Згідно точки зору А. М. Баранова, політичний дискурс може бути

визначений як сукупність усіх мовленнєвих актів у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які оформилися відповідно до існуючих традицій і отримали перевірку досвідом [3, с. 76].

У лінгвістичній літературі існує широке і вузьке визначення політичного дискурсу. Що стосується широкого визначення політичного дискурсу, то він представляє собою будь-які тексти, суб'єкт, адресат або зміст яких відноситься до сфери політики [18]; сума мовних структур у певному паралінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань, включаючи негативні її прояви (відхилення від політичної діяльності, відсутність політичних переконань) [6]; сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичного дискурсу як таку або формуючу конкретну тематику політичної комунікації [2; 3]. Як мовний матеріал можуть бути використані виступи політиків, політичних оглядачів і коментаторів, публікації в ЗМІ, матеріали спеціалізованих видань на різні теми, що стосуються аспектів політики.

Деякі дослідники, серед яких Р. Водак, А. Дж. Стюарт, Д. Г. Вінтер розглядають політичний дискурс як мову публічної сфери. У колективному дослідженні “Politically speaking: a worldwide examination of language used in the public sphere” висувається положення про те, що політична функція характерна практично для всіх публічних висловлень [20, с. 78–81]. Таким чином, політичний дискурс – це актуальне використання мови в соціально-політичній сфері спілкування і, ширше, спілкування у публічній сфері. Приналежність тексту до числа політичних визначається як його тематикою, так і його місцем у системі політичної комунікації. Широке розуміння політичної мови як мови, яку використовують в публічній сфері, враховує зростаючу владу ЗМІ, розвиток нових комунікаційних технологій, розширення процесів глобалізації і процес комерціалізації політичної комунікації.

Вузького визначення політичного дискурсу дотримується, зокрема, голландський лінгвіст Т. ван Дейк (T. van Dijk). Він вважає, що політичний дискурс – це клас жанрів, обмежений соціальною сферою, а саме політикою. Урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, промови політиків – це ті жанри, що належать до сфери політики. Політичний дискурс – це дискурс політиків. Обмежуючи політичний дискурс професійними рамками, діяльністю політиків, учений відзначає, що політичний дискурс у той же час є формою інституційного дискурсу. Це означає, що дискурсом політиків вважається той дискурс, що виникає в такому інституціональному середовищі, як засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд політичної партії. Промова повинна звучати від особи

у її професійній ролі політика й в інституціональному середовищі. Таким чином, дискурс є політичним, коли він супроводжує політичний акт у політичному середовищі [19].

Основним системотворчим критерієм для виділення політичного дискурсу є ціль – боротьба за владу, оскільки при жанровій і стилевій різноманітності решта всіх критеріїв лише уточнює основний і варіюється залежно від контексту. У зв'язку з цим можна зробити висновок про те, що всі комунікативні стратегії переконання в рамках політичного дискурсу повинні розглядатися як ті, що мають на меті єдину ціль – боротьбу за владу. Іntenція боротьби за владу – це специфічна характеристика політичного дискурсу. Вона присутня у всіх жанрах: передвиборна промова, агітаційна промова, дебати в парламенті, політичне інтерв'ю, політична стаття і таке інше.

В усіх видах політичного дискурсу завжди існує боротьба ідей, які захищають сторони, що змагаються, при цьому боротьба і перемога є головною метою. Це приводить до висновку, що у політичній комунікації мова виступає у ролі засобу боротьби.

Таким чином, можна узагальнити, що поширені тлумачення суті політичного дискурсу базуються на теоретичних засадах центрального поняття “дискурс”, зокрема:

- Політичний дискурс – це комплекс мовленнєвих структур у певному лінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань [12, с.20].
- Політичний дискурс – це будь-які мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких корелюється зі сферою політики [18, с.23].
- Політичний дискурс – це також сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичної комунікації або формують її конкретну тематику [3, с.246].

Під дискурсивними практиками з лінгвістичної точки зору, вслід за М. М. Мухарямовим, Л. М. Мухарямовою, розуміємо явища, що визначаються стійкими наборами мовних засобів, властивих певному політичному суб'єктові або ж характерних для актуалізації заданої теми політичної комунікації. У світлі такого тлумачення піддаються розгляду як дискурсивні практики висловлювання політичного лідера (наприклад, “дискурс Рейгана”, “дискурс Горбачова”), тематичний блок (“дискурс безпеки”, “дискурс свободи і справедливості”), а також політична мова, властива суспільству з тим чи іншим політичним устроєм [11, с. 51].

- Політичний дискурс може бути визначений як сукупність усіх мовленнєвих актів у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які оформилися відповідно до існуючих традицій і отримали перевірку досвідом [2, с. 6].

Актуальним є визначення, сформульоване науковцями львівської лінгвістичної школи, які під політичним дискурсом розуміють зв'язний (усний чи письмовий) текст, виражений за допомогою вербальних та невербальних засобів вираження, зумовлених ситуацією політичного спілкування у сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами [9, с. 158–160].

Отже, політичний дискурс розуміється нами як мовленнєве утворення (усне або письмове), що стосується сфери політики, реалізується за допомогою вербальних та невербальних засобів, актуалізується у певному ситуативному контексті і спрямований на здійснення конкретної прагматичної семантики, а саме – боротьби за владу

В рамках цього підходу політичний дискурс визначається як спосіб комунікації, заснований на вербальному та невербальному обміні ідеями, позиціями, поглядами учасників політичного життя у відповідності з їх переконаннями та певними правилами, нормами з метою прийняття політичних рішень. Політичний дискурс є складним комунікативним явищем, метою якого є боротьба за владу способом формування суспільної думки, яке включає текст як вербалізований результат мовлення, контекст – ситуативний і соціокультурний, а також спеціальні мовні засоби, які відповідають цілям і завданням дискурсу.

У вузькому сенсі (Р. Водак) політичний дискурс обмежений лише тими жанрами, які належать сфері політики, тобто урядовими обговореннями, парламентськими дебатами, партійними програмами, промовама політиків та ін. [4]. Широке розуміння передбачає характеристику політичного дискурсу як актуального використання мови у соціально-політичній сфері спілкування, а також сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичного дискурсу як таких, що формують конкретну тематику політичної комунікації (Е. С. Шейгал, А. Н. Баранов та ін.). У даному дослідженні ми поділяємо концепцію виділення інституційного і медійного типів політичного дискурсу; до останнього відноситься в тому числі і політичний газетний дискурс.

Оскільки однією з головних функцій політичного дискурсу є маніпулятивна, у лівопрагматичних дослідженнях цього явища особливого значення набуває аналіз використання специфічної лексики, яка використовується для досягнення політичних завдань. Істотну роль

у вияві функції впливу відіграють емоційно-експресивні мовні засоби, які широко використовуються у сучасному англomовному політичному дискурсі. До найбільш значущих з них ми віднесли лексичні одиниці на позначення оцінки.

Як уже зазначалось, головними особливостями політичного дискурсу є його емотивність, пов'язана з вираженням почуттів, емоцій, оцінок, і експресивність, що служить цілеспрямованому впливові на адресата.

Емотивність, експресивність та оцінний характер висловлювання, загалом – емотивний вплив, мають величезне значення для масової аудиторії, тому активно використовуються політиками задля досягненні поставлених цілей завоювання авторитету, уваги, довіри і симпатії своїх виборців [15, с. 16].

Однією з провідних характеристик політичного дискурсу є категорія оцінки. Оцінка вважається однією з найважливіших сторін інтелектуальної діяльності людини, вона розглядається як фактор, що формує ціннісну картину світу. Структура оцінки включає такі експліцитні і імпліцитні елементи, як суб'єкт, об'єкт й підстави оцінки, оцінний стереотип і шкалу оцінки [5, с. 13]. Оцінка співвідноситься з категоріями емоційності, експресивності та впливу і тому є актуальною для дослідження політичного дискурсу.

Оцінку можна вважати універсальною лінгвістичною категорією, оскільки в ній проявляються загальні закони людського мислення. Однак в основу оцінки можуть бути покладені найрізноманітніші критерії, і це пояснює складнощі, що виникають при описі засобів вираження оцінки.

Існує безліч трактувань поняття «оцінка». Так, в «Словнику лінгвістичних термінів» зафіксовано наступне визначення: ОЦІНКА англ. Evaluation: Судження мовця, його ставлення – схвалення або несхвалення, бажання, заохочення і т.і. – як одна з основних частин стилістичної конотації [1, с. 305]. При цьому автор словника вказує на існування якісної, стилістичної, суб'єктивної, експресивно-модальної, експресивно-емоційної оцінки і дає посилання на визначення категорії суб'єктивної оцінки в тому ж словнику: семантико-синтаксична категорія, що виражається відповідним синтаксичним вживанням різних частин мови: іменника, якісного прикметника і прислівники – і виражає відношення мовця до предмета мовлення [1, с. 193].

Прагматичний підхід передбачає трактування смислової специфіки оцінки через комунікативні цілі відповідних мовних актів. Так, О. М. Вольф, Т. В. Маркелова і інші вчені трактують категорію оцінки як функціонально-семантичну і вивчають систему різнорівневих засобів

мови, що виконують оцінну функцію [5; 10]. У рамках прагматичного підходу до дослідження оцінки до уваги приймаються такі фактори, як, наприклад, мета автора тексту і прогнозування можливого ефекту від використання тих чи інших оціночних одиниць.

Деякі дослідники виділяють раціональну (інтелектуально логічну) і емоційну оцінки залежно від наявності або відсутності емотивного компонента. Однак, за справедливим зауваженням О. М. Вольф, у мові не може бути чисто емоційної оцінки, оскільки він завжди припускає раціональний аспект. Тим не менш, лінгвіст визнає, що емоційне і раціональне в оцінці припускають дві різні сторони відносини суб'єкта до об'єкта, де одна – його почуття, а друга – думки [5, с. 42].

Основна мета раціональної оцінки полягає у вказівці на те, що об'єкт відповідає уявленням суб'єкта про еталон, норму. Суть емоційної оцінки – процес переживання суб'єктом мовлення свого ставлення до об'єкта мовлення, його емоційного враження від об'єкта. Емоційна оцінка в першу чергу пов'язана з суб'єктивно-особистісним сприйняттям об'єкта суб'єктом.

Категорія оцінки з позиції лінгвістики розглядається у вузькому і широкому значенні У першому випадку мається на увазі розпізнавання за ознакою “добре / погано”, у другому – різниця за іншими ознаками (“великий / маленький”, “вузький / широкий” і т.і.) У роботі ми прийняли широке розуміння оцінки, при якому враховується не тільки її аксіологічна природа, але і раціональний та емоційний фактори, що впливають на її вибір суб'єктом при оцінюванні того чи іншого об'єкта.

Зона позитивної та негативної оцінок знаходиться по різні сторони від якоїсь вихідної точки на оцінній шкалі. У межах позитивної зони переважають емоційно-суб'єктивні оцінки, а негативні оцінки найчастіше є оцінками “від об'єкта”, тому в них зазвичай містяться вказівки на властивості оцінюваного об'єкта [5, с. 20].

Як екстралінгвістична категорія, поняття «оцінки» виражається в семантичній структурі слова у вигляді оцінного компонента. Оцінне значення – це інформація, яка містить відомості про ціннісне відношення суб'єкта мовлення до певних властивостей позначуваного, які виділяються відносно того чи іншого аспекту розгляду деякого об'єкта (14, с. 26–52).

Залежно від різних основ відносин суб'єкта до об'єкта оцінки і оцінних кваліфікацій С. С. Хідекель і Г. Г. Кошель пропонують розглядати три типи оцінки і, відповідно, три типи оцінних компонентів:

- 1) інтелектуально-логічний компонент заснований на логічних судженнях про об'єктивно притаманні референту властивості;
- 2) емоційний компонент заснований на емоціях, пов'язаних з властивостями, які приписуються референту, а не є об'єктивно притаманними йому;
- 3) емоційно-інтелектуальний компонент заснований на органічній єдності емоцій і раціонально-оцінних суджень [16, с. 13].

Незалежно від типу спілкування (буденне чи інституційне), вважає В.І. Карасик, ціннісні орієнтири можна простежити в будь-якому типі дискурсу. Однак особистісна специфіка оцінки знаходить більш яскраве вираження в певних сферах спілкування. Так, згідно бачення В. І. Карасика, політичний дискурс вельми насичений ціннісними знаками, а політична лексика виявляє значну оціночну лабільність в залежності від уподобань і позицій тих, хто використовує відповідні слова (він надає як приклад слово «патріот», яке стало набувати у певній моделі суспільства негативний зміст – «націоналіст») [7, с. 33].

Оцінка як ціннісний аспект значення може бути виражена експліцитно чи імпліцитно різними засобами у політичному дискурсу та виступати сигналом оцінної інформації. Оцінна інформація здатна забезпечувати прагматичний ефект повідомлення та впливу. Згідно з нормами дискурсивних практик, які допускають як імплікацію, так і експлікацію значення, оцінний концепт може отримати чисто оцінне, оцінно-дескриптивне чи чисто дескриптивне, зовнішньо неоцінне вираження, проте він завжди залишається усталеним, обов'язковим компонентом когнітивної моделі тексту, зумовленої необхідністю формування оцінної позиції аудиторії.

Наприклад, у своїй заяві щодо терактів у Парижі Барак Обама наголошує тезу про цінності, які є важливими для людини:

*Good evening, everybody. I just want to make a few brief comments about the attacks across Paris tonight. Once again, we've seen an outrageous attempt to terrorize innocent civilians. This is an attack not just on Paris, it's an attack not just on the people of France, but this is an attack on all of humanity and the universal **values** that we share.....*

*Paris itself represents the timeless **values** of human progress. Those who think that they can terrorize the people of France or the **values** that they stand for are wrong. The American people draw strength from the French people's commitment to life, liberty, the pursuit of happiness. We are reminded in this time of tragedy that the bonds of *liberté and égalité and fraternité* are not only **values** that the French people care so deeply about, but they are **values** that we share. And those*

values are going to endure far beyond any act of terrorism or the hateful vision of those who perpetrated the crimes this evening.

Експліцитна номінація концепту лексичною одиницею *values*, яка повторюється шість раз, слугує підвищенню емоційної напруги виступу. Крім того, емоційність посилюється і за рахунок використання лексем, які теж містять сему позитивної оцінки: *life, liberty, the pursuit of happiness, liberté, égalité, fraternité*. До їх складу входить емоційно-інтелектуальний компонент, який заснований на органічній єдності емоцій і раціонально-оцінних суджень.

У заяві прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Камерона, зробленої після терактів у Парижі, теж спостерігаємо використання іменників, які репрезентують загальні цінності:

*And they were killed and injured by brutal, callous murderers who want to destroy everything our two countries stand for. **Peace. Tolerance. Liberty.***

У політичному дискурсі оцінна репрезентація залежить від екстралінгвістичних факторів політичного контексту – особливостей сфери спілкування, комунікативної мети і фактора адресата.

Якщо розглядати такий вид політичного дискурсу як виступи американських президентів, то можна виділити ряд основних груп цінностей до яких апелюють усі президенти, промови яких аналізувалися:

– моральні та духовні цінності, наприклад:

*This time we want to talk about the **men and women of every color and creed who serve together, and fight together, and bleed together under the same proud flag.***

У своїй промові про расову дискримінацію, вживаючи фразу *men and women of every color and creed serve together*, Барак Обама звертає увагу аудиторії на толерантність, расову терпимість та терпимість віросповідання, використавши фрази *fight together, bleed together, the same proud flag*. Президент також підкреслив патріотизм американців, які борються пліч-о-пліч заради єдиної мети.

*But those values upon which our success depend – **hard work and honesty, courage and fair play, tolerance and curiosity, loyalty and patriotism** – these things are old. These things are true. They have been the quiet force of progress throughout our history*

У цій інаугураційній промові Барак Обама апелює до основних загальнолюдських цінностей, використовуючи лексеми *hard work, honesty, courage, fair play, tolerance, curiosity, loyalty, patriotism*, підкреслюючи їх важливість для розвитку суспільства.

- демократичні цінності, такі як: *свобода (freedom, liberty), закон (law), демократія (democracy)*, наприклад:

*America will always stand firm for **free speech** and for the **rule of law**. America will take the side of brave men and women who **advocate** these **values** around the world*

Тут Дж. Буш апелює до таких цінностей як свобода слова: *free speech*, верховенство закону: *rule of law* та непорушності цих демократичних засад: *advocate values*.

- соціальні цінності, такі як процвітання країни, розвиток суспільства, наприклад:

*America stands alone as the world's **indispensible nation**. Once again, our **economy is the strongest** on earth*

У цій фразі з другої інаугураційної промови Білла Клінтона можна побачити, що президент підкреслює силу американської нації та економіки, їх високий рівень розвитку.

Різновидом апеляції до цінностей, що є однією з основних характеристик текстів політичних промов є апеляція до загальноприйнятих догм, а саме апеляція до авторитету через використання цитат відомих та гідних поваги політиків, письменників чи цитат з Біблії. Цитати як прецедентні феномени пов'язані як з характером змісту промови, так і з рівнем аудиторії, на яку дана промова розрахована. Цитування несе одночасно інформацію і оцінне функціональне навантаження.

*We remain a young nation, but in the words of Scripture, **the time has come to set aside childish things. The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness*** (Інаугураційна промова Барака Обами)

*The rulers of outlaw regimes can know that we still believe as Abraham Lincoln did: **“Those who deny freedom to others deserve it not for themselves; and, under the rule of a just God, cannot long retain it.”*** (Друга інаугураційна промова Дж. Буша).

При цитуванні американські політики найчастіше апелюють до Біблії та політичних діячів, які залишили яскравий слід в історії. Наприклад, Барак Обама у своїх промовах переважно цитує Біблію, у той час, як Дж. Буш та Білл Клінтон вдаються до цитат Авраама Лінкольна, Франкліна Рузвельта, Мартіна Лютера Кінга.

Згідно з концепцією О. М. Вольф, оцінка може бути обмежена елементами меншими, ніж слово, але може характеризувати і групу слів, і ціле висловлювання [5, с. 6].

На думку дослідників, прикметники є одним з основних шарів лексики, призначених для вираження оцінки [5, с. 6]. Відзначається також той факт, що в морфологічному відношенні прикметники найбільш схильні до придбання значення оцінки, що пов'язано з їх категоріальною сутністю (атрибутивна) [13, с. 34]. Про важливу роль прикметників для висловлення оцінки говорить і те, що в рамках політичного дискурсу до основної функції прикметника (вираз ознаки) нерідко приєднується функція оцінки якості, яка виражається прикметником.

О. М. Вольф вважає, що зв'язок дескриптивного та оцінного (емоційного) змісту в значеннях слів найбільш очевидно проявляється в системі прикметників, для яких основною є семантика ознаки. Серед прикметників дослідник пропонує виділяти дескриптивні слова і власне оцінні. Дескриптивні слова не містять ніякої оцінки (наприклад, *португальська, мідний, ранковий*) і включають в себе більшість відносних прикметників. Власне оціночні слова позначають тільки оцінку зі знаком «+» (“добре”) або «-» (“погано”), з тією чи іншою мірою інтенсифікації та / або афективності: наприклад, *хороший, відмінний, чудовий, приголомшливий, поганий, паскудний, кепський, жадливий* і інш. [5, с. 29]. Водночас робиться зауваження, що для відносних прикметників характерний процес придбання якісних ознак. Цей процес можна представити як зрушення за шкалою співвідношення об'єктивного і суб'єктивного, дескриптивного та оціночного [5, с. 29]. Наприклад, проаналізуємо використання найвищого ступеню прикметника *large* у наступній фразі з виступу Барака Обами на саміті у Парижі:

*I've come here personally, as the leader of the world's **largest** economy and the second-**largest** emitter, to say that the United States of America not only recognize our role in creating this problem, we embrace our responsibility to do something about it.*

Як бачимо, лексема *largest* повторюється двічі: перший раз для висловлення позитивної оцінки своєї країни – *the world's largest economy*, а другий раз для її критики як забруднювача повітря – *the second-largest emitter*. Таке протиставлення, на наш погляд, сприяє підвищенню емоційності виступу.

Експресивність оцінних значень виявляється у їх інтенсифікації, тобто підвищенні міри оцінного змісту, наприклад ступені порівняння прикметників є вельми дієвим методом висловлення емоцій як позитивних, так і негативних. Висловлюючи співчуття жертвам терактів у Парижі,

Б. Обама використовує прикметник *deep* у найвищому ступені:

*We have been in contact with French officials to communicate **our deepest condolences** to the families of those who have been killed, to offer our prayers and thoughts to those who have been wounded.*

Позитивна емоційна конотація спостерігається і у оцінці президентом діяльності віце-президента:

*I want to thank my friend and partner of the last four years, America's happy warrior, **the best vice-president** anybody could ever hope for, Joe Biden.*

та своєї діяльності на посту президента:

*As President and Commander in Chief, **my highest priority** is the security of the American people.*

Прикметники з позитивною конотацією часто використовуються Б. Обамою, коли він говорить про Америку:

*We believe in a **generous** America, in a **compassionate** America, in a **tolerant** America.....*

*What makes America **exceptional** are the bonds that hold together the most diverse nation on Earth....*

*And together, with your help and God's grace, we will continue our journey forward and remind the world just why it is that we live in the **greatest nation** on earth.*

Така ж позитивна емоційна конотація є характерною для оцінки дій американського народу та спецслужб у час боротьби з тероризмом:

*So anyone trying to harm Americans need to know – they need to know that we're **strong** and that we're **resilient**, that we will not be terrorized.*

*So I want to once again thank all of you at NCTC and every one of your home agencies across our entire government for your **extraordinary** service. I want every American to know -- as you go about the holidays, as you travel and gather with family, and the kids open their presents, and as you ring in the New Year -- that you've got **dedicated patriots** working around the clock all across the country to protect us all. Oftentimes they're doing so by sacrificing their own holidays and their own time with families. But they care about this deeply. And they're **the best** in the world. And for that, we're very grateful.*

Варто відмітити, що лексема *extraordinary* входить до складу багатьох словосполучень у промовах Б. Обама, демонструючи емотивність висловлення:

*They served there with **extraordinary** skill and valor, and it's worth remembering especially the more than 2,200 American patriots who made the ultimate sacrifice in Afghanistan.*

*Since 9/11, we've taken **extraordinary** measures to strengthen our homeland security.*

*And whenever these kinds of attacks happened, we've always been able to count on the French people to stand with us. They have been an **extraordinary** counterterrorism partner, and we intend to be there with them in that same fashion.*

Треба відзначити, що трагедія у Парижі є актуальною у політичному дискурсі сьогодення. У коментуванні подій можна чітко побачити зони позитивної та негативної оцінок. Те, що скоїли терористи, позначаються прикметниками з емоційно-інтелектуальним компонентом негативної оцінки:

*Once again, we've seen **an outrageous attempt** to terrorize innocent civilians.*

*Of course, much of our attention has focused on the **heinous attacks** that took place in Paris.*

***The terrible events** in Paris were a terrible and sickening setback.*

*What happened in Paris is truly **horrific**.*

*And they were killed by **brutal, callous** murderers who want to destroy everything our two countries stand for.*

Прикметники з такою ж негативною конотацією використовуються у характеристиці діяльності терористичних організацій:

*Muslims around the world -- including millions of patriotic Muslim Americans who reject their **hateful ideology**.*

*And we are cooperating with Muslim-majority countries -- and with our Muslim communities here at home -- to counter **the vicious ideology that ISIL** promotes online.*

*Of course, when terrorists pull off a **despicable act** like what happened in San Bernardino it tears at our hearts.*

*Tragically, Paris is not alone. We've seen **outrageous attacks** by ISIL in Beirut, last month in Ankara, routinely in Iraq.*

*Our goal, as I've said many times, is to degrade and ultimately destroy **this barbaric terrorist organization**.*

*This **barbaric terrorist group** -- ISIL, or Daesh -- and its murderous ideology pose a serious threat to all of us. It cannot be tolerated.*

*We will redouble our efforts to wipe out this **poisonous extremist ideology**...*

І навпаки – співчуття й підтримка французького народу позначаються словосполученнями з емоційно-інтелектуальним компонентом позитивної оцінки:

*These were **innocent victims**, enjoying a Friday night out with friends and family, no doubt at the end of a hard week.*

*We have been in contact with French officials to communicate our **deepest condolences** to the families of those who have been killed, to offer our prayers and thoughts to those who have been wounded.*

*This is a **heartbreaking situation**. And obviously those of us here in the United States know what it's like.*

Як можна побачити із вищенаведених прикладів, текстам політичного дискурсу загалом властиве звертання як до *emotio*, так і до *ratio* адресата. Оцінка у політичному тексті, перш за все, слугує ефективним засобом вираження особистої позиції автора, але водночас вона приваблює і утримує увагу, насичує текст виразними образами, впливає на асоціативне мислення, перетворюючись на один з інструментів впливу.

ВИСНОВКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Дослідження оцінки у політичному дискурсі показало, що оцінне значення є основним компонентом змісту та слугує вирішальним чинником у здійсненні комунікативно-прагматичної мети впливу; політичний дискурс, у свою чергу, сприяє розширенню фонду аксіологічних засобів: нейтральні в оцінному відношенні одиниці здатні набувати оцінний зміст в політичному контексті.

Оцінка в політичному дискурсі демонструє здатність до реалізації за допомогою різнорівневих мовних та мовленнєвих засобів: словотворчих (експресивні префікси та ступені порівняння прикметників), лексико-граматичних (прикметники, іменники), прагматичних (прецедентні вислови і імена). Найпродуктивнішими лексико-граматичними класами слів, що беруть участь у вираженні оцінки в текстах політичного дискурсу, є прикметники.

Окрім лексичних засобів, категорію оцінки можна висловити за допомогою стилістичних та синтаксичних засобів, що є перспективою подальших розвідок.

Література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М. : Сов. Энциклопедия, 1969. – 608 с.

2. Баранов А. Н. Парламентские дебаты: традиции и новации / А. Н. Баранов, Е. Г. Казакевич. – М. : Знание, 1991. – 64 с.
3. Баранов А. Н. Лингвистическая теория аргументации (когнитивный подход) / А. Н. Баранов – М. : Эдиториал, 2001.– 346с.
4. Водак Р. Критический анализ дискурса: политическая риторика / Р. Водак. // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: Сб. научн. тр. – Волгоград : Перемена, 2000. – С. 57 – 65.
5. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – М. : Наука, 1985. – 228 с.
6. Гаврилова М. В. Лингвистический анализ политического дискурса [Электронный ресурс] / М. В. Гаврилова. – Режим доступа до ресурсу: <http://politanalysis.narod.ru/gavrilova3.html>
7. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепт, дискурс / В. И. Карасик – Волгоград : Перемена, 2004. – 390 с.
8. Когниция, коммуникация, дискурс. Междунар. сб. науч. трудов / под общ. ред. И.С. Шевченко, В.И. Карасика [Электронный ресурс]. – Харьков: ХНУ, 2010. – Вып.3. – Режим доступа <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse>
9. Кривий А. Дискурсний аналіз і сучасне мовознавство // Дискурс іноземномовної комунікації (колективна монографія). – Львів : Видавництво Львівського Національного університету імені Івана Франка, 2001. – С. 158–162.
10. Маркелова Т. В. Семантика и прагматика средств выражения оценки в русском языке / Т. В. Маркелова // Филологические науки. – 1995. – № 3. – С. 67–79.
11. Мухарямов Н. М. Политическая лингвистика как научная дисциплина / Н. М. Мухарямов, Л. М. Мухарямова // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования: Сб. науч. тр. / Отв. ред. и сост. Герасимов В.И., Ильин М.В. – М. : РАНИНИОН, 2002. – С. 32–34.
12. Опарина Е. О. Метафора в политическом дискурсе / Е. О. Опарина // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования: Сб. науч. тр. / Отв. ред. и сост. Герасимов В.И., Ильин М.В. – М. : РАНИНИОН, 2002. – С. 20–25.
13. Солганик Г. Я. Лексика газеты (функциональный аспект) : учебное пособие для студ. вузов / Г. Я. Солганик . – М. : Высшая школа, 1981 . – 112 с
14. Телия В. Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция / В. Н. Телия // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 26–52.
15. Фалилеев А. Е. Политический текст как феномен культуры (лингвокультурологический анализ): автореф....дис. канд. культурологии: 24.00.01 / А. Е. Фалилеев. – Саранск, 2009. – 20 с.
16. Хидекель С. С. Природа и характер языковых оценок / С. С. Хидекель, Г. Г. Кошель // Лексические и грамматические компоненты в семантике языкового знака. – Воронеж, 1983. – С. 11–16.

17. Чернявская В.И. Коммуникация в науке: нормативное и девиантное. Лингвистический и социокультурный анализ / В.И. Чернявская. – М.: Либроком, 2011. – 240
18. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: Монография / Е. И. Шейгал. – Москва – Волгоград : Перемена, 2000. – 367 с.
19. Dijk T. A., van. What is political discourse analysis? [Электронный ресурс] / Т. А. van Dijk. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf>
20. Politically speaking: a worldwide examination of language used in the public sphere / Ed. by Ofer Feldman, Christ'l de Landtsheer. – New York, 1998. – 212 p.